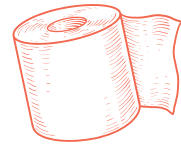
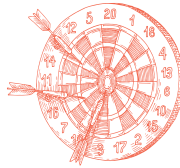

Een snelle
GESCHIEDENIS

*van de kus, de tompoes, het domme blondje
en nog veel meer*

SOFIE LEMAIRE

INHOUD

VOORWOORD > 6

De tompoes > 8

De sanseveria > 16

De deadline > 21

Het vredesteken > 27

Het terrasje > 33

Het frietkot > 37

Het domme blondje > 42

De familiefoto > 48

Het winkelcentrum > 54

Huisdieren > 61

De kauwgom > 66

De rommelmarkt > 70

De fishstick > 75

De kerstboom > 78

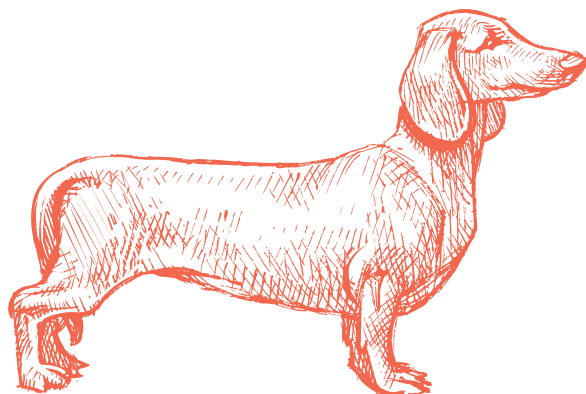
De aardappel > 83

De piratenvlag > 89

Het toiletpapier > 92

Het slankheidsideaal > 98

Het kruiswoordraadsel > 103

De antidepressiva > **108**

Zat zijn > **113**

Het fitnesscentrum > **118**

Porno > **123**

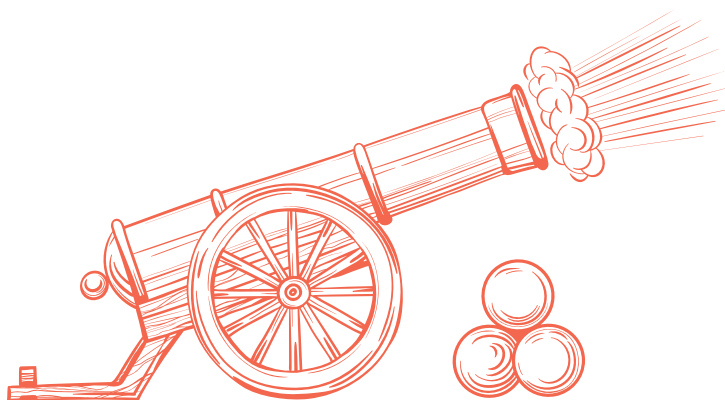
Al die producten in de badkamer > **128**

De champagnedouche > **133**

Darts > **138**

Roken > **143**

Het maandverband > **148**

Het kanon > **155**

De ijskar > **160**

De lotto > **165**

De menukaart > **170**

De begingeneriek > **174**

De kus > **178**

De koersgekte > **182**

DANKWOORD > **188**

Illustraties > **190**

Colofon > **192**

VOOR WOORD

Ik herinner me een grote band boven het klasbord, opgedeeld in kleurvakken. Elk kleurvak was een tijdperk in de geschiedenis en elk kleurvlak werd bevolkt door één personage. Mira, de holbewoonster, stond uiterst links, dan had je Eli de Egyptenaar, Marcus de Romein, Jezus uiteraard, Hildegarde, Jean, dan nog wat namen en – uiterst rechts op de band – plakte onze klasfoto.

Wij waren van nu, ‘kinderen van de eigen tijd’, klaarblijkelijk het hoogtepunt van duizenden jaren menselijke evolutie.

En dat is ongeveer alles wat ik me herinner van twaalf jaar verplichte geschiedenislessen. Die éne tijdlijn en één les over Thor Heyerdahl en de Kon-Tiki-expeditie. Een les die vooral in het geheugen bleef plakken omdat Michaël achteraan in de klas zijn tafel onderkotste net op het moment dat de leerkracht de documentaire startte en iedereen heel even dacht dat het geluid van zijn gutsende braaksel een zeer waarheidsgetrouwe sonorisatie van de film was. Maanden later spraken we nog over de Kots-Tiki-expeditie.

Om maar te zeggen: mijn enthousiasme voor de lessen en bijgevolg mijn interesse in geschiedenis waren eerder beperkt. Dat veranderde totaal door één boek: *Een huis vol* van Bill Bryson. De Amerikaanse journalist en auteur neemt je daarin mee op een wandeling door de Engelse pastorie-woning die hij net gekocht heeft en gaat in elke kamer op zoek naar de geschiedenis van de dingen die hij er aantreft. Het is misschien wel het beste boek dat ik ooit las.

Voor het eerst werd geschiedenis niet uitgelegd aan de hand van veldslagen en sterfdata van koningen en keizers, maar aan de hand van peper- en zoutvaatjes, aan de hand van rioleringen en toiletten en aan de hand van ontelbare onnozelheden van totaal vergeten mensen, die later nooit een plek op de tijdlijn boven een klasbord kregen, hoewel ze in al hun naïeve, eerezuchtige en koppige pogingen om een stempel op de geschiedenis te drukken toch zo'n eervolle vermelding verdienden. Ineens ging de geschiedenis over dingen die ik kende en over mensen die ik herkende. Ik was verkocht.

Ik ben sindsdien niet meer gestopt met me bij ongeveer alles af te vragen 'waar komt dat nu weer vandaan?' Die zoektocht geeft telkens weer een nieuw inzicht in de menselijke aard, in hoe ideeën geboren worden en (r)evoluties tot stand komen. En het amuseert. Het bracht me tot de podcastreeks *Snelle geschiedenis*, die ik maakte voor VRT MAX. En tot dit boek. Ik hoop dat ik mijn enthousiasme voor de geschiedenis van onze wereld en alles wat we er in aantreffen verder kan doorgeven.

Veel leesplezier!

Sofie

DE TOMPOES

Een kleverig, breekbaar en witgeglazuurd bommetje van gele banketbakkersroom dat gegarandeerd stukgaat tussen je handen of tanden. Nee, de tompoes verdient niet bepaald een prijs voor het beste ontwerp, maar wel voor de mooiste ontstaansgeschiedenis.

Charles Stratton op tien jaar

Twee dikke lagen bladerdeeg, daartussen banketbakkersroom, afgetopt met een glanzend laagje glazuur. Dat is de tompoes. Het verhaal van dit mierzoete gebakje begint bijna 200 jaar geleden, in het jaar 1838. In de havenstad Bridgeport in Connecticut, Amerika, wordt in januari van dat jaar een babytje geboren. De gelukkige ouders noemden hun kind Charles Sherwood Stratton. Op het eerste gezicht was er niets aan de hand met Charles, ondanks een onfortuinlijke combinatie van genen, want moeder en vader waren nicht en neef. Na een aantal maanden viel er toch iets op aan Charles. Hij groeide trager dan andere baby's. Veel trager. Na zes maanden stopte Charles zelfs met groei-

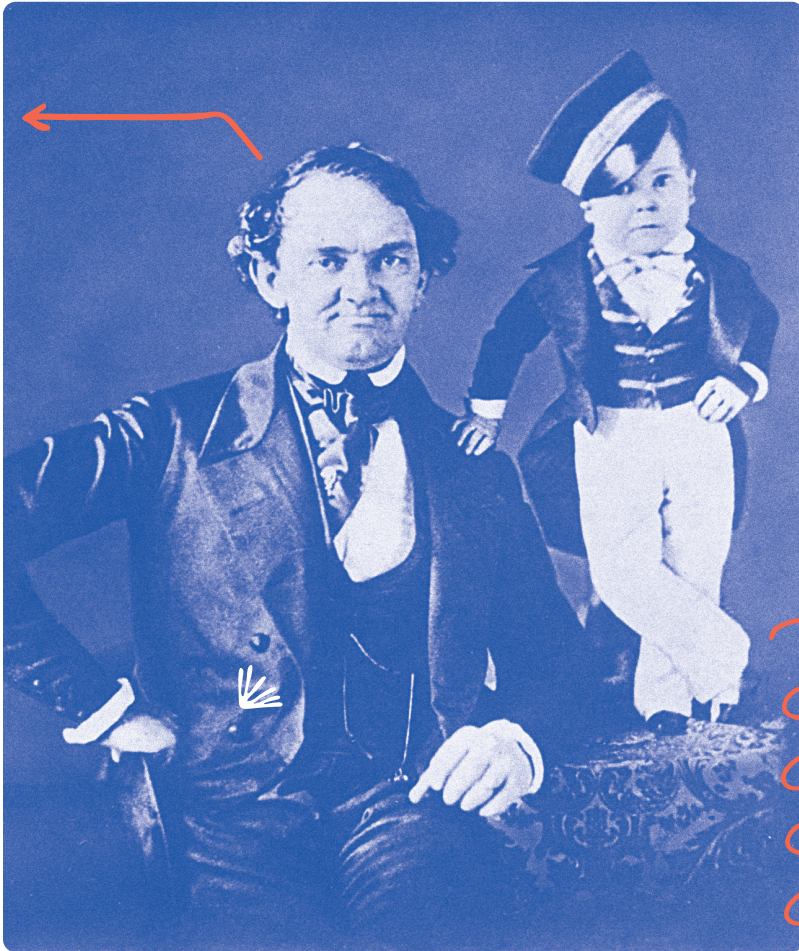
en. En op zijn vierde mat hij amper 68 centimeter, terwijl kleuters van die leeftijd normaal al een flinke meter groot zijn. Charles kwam letterlijk niet boven de tafel uit. Toch leed Charles Stratton niet aan dwerggroei. Nee, alles groeide in verhouding, maar gewoon extreem traag. De ouders van Charles maakten zich zorgen, want de mogelijkheden waren in die tijd enorm beperkt voor iemand van zijn gestalte, maar op zijn vijfde nam het leven van Charles Stratton een wonderlijke wending. Hij werd geadopteerd door een verre neef van zijn vader die toevallig ook de grootste showman van zijn tijd was: P.T. Barnum.

Het rariteitenkabinet van P.T. Barnum

Die neef zag toekomst in de jongen – en een oplossing voor zijn beperkte beroepsmogelijkheden. Je moet weten dat P.T. Barnum in die tijd een beroemde circusdirecteur was. Hij runde een van de grootste spektakelshows die je op dat moment wereldwijd kon zien. Hij had de beste dansers, zangers en acrobaten, maar ook de grootste freaks om de mensen te amuseren, want freakshows waren in die tijd populair vertier.

P.T. Barnum

General Tom Thumb (toen twaalf jaar)

Gelukkig wilde hij zijn kleine achterneefje niet voor de freakshow rekruteren. Barnum leerde neef Charles zingen, dansen, mimen en acteren, zodat hij volwaardig kon meedraaien in het circus. Ook leerde hij hem om beroemdheden te imiteren, onder wie Napoleon Bonaparte, compleet met minikostuumpje en al. Barnum gaf Charles bovendien de bijnaam Tom Thumb, 'klein duimpje' in het Engels. Zijn artiestennaam werd al snel General Tom Thumb en hij werd een publiekslieveling. Hij was grappig, schattig en een graag geziene circusact. In zijn kleine generaalspakje entertainde hij zalen over heel Amerika en heel Europa, maar hij trad ook op in de chicste salons. Zo werd hij de lieveling van de Britse Queen Victoria en de Amerikaanse president Lincoln. Hij werd beroemder dan om het even welke acteur van zijn tijd en verdiende bakken geld.

The greatest **SHOWMAN**

P.T. Barnum, de onbetwiste grootmeester van de showbusiness, was een man van vele talenten en nog meer ideeën. Zijn carrière als showman begon met zijn rondreizende variétéshow waarin je onder meer Joice Heth kon bezichtigen, die hij aan het publiek presenteerde als de 161-jarige voedster van niemand minder dan George Washington. Joice Heth was een oude slavin die Barnum via een administratief achterpoortje had kunnen kopen, want slaavernij was toen al afgeschaft in Amerika. Ze was helemaal geen 161, maar het maakte niet uit dat dit verhaal een verzinsel was – het was pure sensatie, en toen ze na enkele maanden stierf, betaalden mensen zelfs grof geld om de publieke autopsie bij te wonen die Barnum had beloofd om te bewijzen dat haar leeftijd klopte.

Daarna vestigde Barnum zich in New York, waar hij in 1841 het Barnum's American Museum opende, een plek vol curiositeiten, rariteiten en exotische dieren. Een van de attracties was de 'Fiji Mermaid', een combinatie van het skelet van een aap en een vis die werd aangeprezen als een echte zeemeermin. Het was misschien niet de meest overtuigende zeemeermin ooit, maar er viel wel geld uit te slaan. Het museum werd een sensatie en trok duizenden bezoekers per dag.

Rond zijn zestigste besloot Barnum om opnieuw te gaan rondreizen en richtte hij het beroemde Barnum & Bailey Circus op. Dit circus bracht een ongekende verzameling van exotische dieren, acrobaten, clowns en artiesten van over de hele wereld samen. Het was de 'Grootste Show op Aarde' en het publiek stroomde massaal toe om de magie te ervaren. Het was hiervoor dat hij zijn neefje Tom Thumb inschakelde en ook de wereldberoemde Zweedse nachtegaal Jenny Lind.

Schets van het skelet van de Fiji Mermaid

Barnum was een rasechte entertainer, maar er was ook een keerzijde aan de medaille. Hij verdiende grof geld aan mensen met een fysieke of mentale aandoening. En dat geld verdween enkel en alleen in zijn zakken. Bovendien maakte hij het publiek leugens wijs en liet hij hen meer dan eens betalen voor een illusie. Een schimmige figuur dus, die P.T. Barnum, maar wel een die tot de dag van vandaag blijft entertainen, want in 2017 kwam de film *The Greatest Showman* uit, met onder anderen Hugh Jackman en Zendaya.

Men zegt dat minstens 50 miljoen mensen hem indertijd aan het werk zagen. En overal waar hij kwam, was dat een enorm evenement. Zo ook in Nederland, waar Tom Thumb in 1844 zijn opwachting maakte. Om die grootse gebeurtenis te vieren besloot een Amsterdamse patissier – die volgens sommige verhalen zelf erg klein was en in Tom een rolmodel zag – voor de gelegenheid een speciaal gebak te creëren. Deze banketbakker haalde zijn inspiratie bij de oorspronkelijk Franse millefeuille, die al zeker sinds de 18de eeuw bestond, en die Vlamingen kenden als ‘boekske’ of ‘glacéke’.

COPYCAT *op de loer*

Het Nederlandse volk was zo dol op General Tom Thumb dat er zelfs een copycat opstond: de Friese dwerg Jan Hannema begon op te treden onder de naam Admiraal Tom Pouce.

*Admiraal
Tom Pouce*

Hij noemde zijn nieuwe creatie naar de grote kleine artiest: Tom Thumb, of zoals men hem in onze contreien beter kende, bij zijn Franse artiestennaam Tom Pouce. *Pouce* is simpelweg het Franse woord voor duim.

En zoals alles wat Tom Thumb in die tijd aanraakte, veranderde ook het naar hem vernoemde gebakje in goud. Het gebak was een succes, net zoals de rest van de carrière van Tom Pouce trouwens. De oorspronkelijke Tom Thumb bleef onverminderd populair, ondanks de concurrentie en ondanks het feit dat hij zelf in de loop der jaren nog een beetje groeide. Tom, of Charles Stratton, stierf uiteindelijk op de leeftijd van 45 jaar aan een be-roerte. Beetje jong, maar had hij ooit geweten dat hij vandaag in naam nog steeds op feestjes aanwezig is en zijn aanwezigheid zeer gesmaakt wordt, het had hem ongetwijfeld veel plezier gedaan.

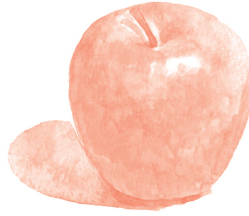
Eetbare **NAAMGENOOT**

De tompoes is zeker niet de enige lekkernij die vernoemd is naar een persoon. De volgende producten hebben ook een menselijke naamgenoot.

De benaming **praline** komt van de Franse minister César (1598-1675), hertog van Choiseul en graaf van Plessis-Praslin. Die had erg veel last van buikpijn, dus zijn kok had er niet beter op gevonden dan een nieuw snoepje voor hem te bedenken om zijn maag te kalmeren, een met chocolade omhulde amandel of een *praslin*. Het valt te betwijfelen of het snoepje geholpen heeft tegen de maagklachten van de minister, maar de praline werd wel gesmaakt.

Het aardappelras **bintje** is vernoemd naar Bintje Jansma, de ijverigste leerlinge uit de school van directeur Kornelis de Vries in Friesland. Naast zijn job in het onderwijs experimenteerde hij met het kweken van aardappelen en in 1905 kwam daar de perfecte aardappel tevoorschijn: groot, lekker en vast. Die perfecte kruising verdiende de naam van de perfecte leerlinge: Bintje.

De krokante groene appels **granny smith** zijn vernoemd naar Marie Ann Smith, een Engelse 'granny' die in Australië woonde en heerlijke appeltaarten bakte. Granny Smith gooide de klokhuizen en schillen van haar appels op de composthoop, waar toevallig een zaadje begon te kiemen en een nieuwe appelsoort ontstond: een kruising van een wilde en een tamme appel, die het enorm goed doet in taarten.

COLOFON

© 2024 Uitgeverij Manteau / Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen en Sofie Lemaire

www.standaarduitgeverij.be – info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland:
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Eerste druk: maart 2024

Teksten: Selma Franssen en Lien Lauwaert
Ontwerp cover en binnenwerk: Klaartje De Buck, Letterwerf

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle zorg die aan de samenstelling van de uitgave werd besteed, kan de redactie of de auteur noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze publicatie zou kunnen voorkomen.

ISBN 978 90 223 4073 8

NUR 680

D/2024/034/093